

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ'

Συνδρομή ἑτησίαι· Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσιαι. — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως· Ὀδὸς Ἀγασίου

16 Ἰανουαρίου 1883

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

[Μυθιστορία Ὀνωρίου Βαλζάκ. — Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου]

Συνέχεια· ἰδί· σελ. 25.

Ὁ κύριος Κάρολος Γρανδέ, ὠραῖος νεανίας εἰκοσιδύο ἐτῶν, παρίστα τὴν στιγμὴν ἐκείνην παράδοξον ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς ἐπαρχιώτας, οἵτινες ἀγανακτοῦντες ἐκ τῶν ἀριστοκρατικῶν του τρόπων, ἐσπούδαζον πάντες αὐτὸν ἵνα τὸν χλευάσωσι. Τοῦτο πρέπει πως νὰ ἐξηγηθῇ. Ὅταν ἔχωσι δύο καὶ εἴκοσιν ἐτῶν ἡλικίαν, οἱ νέοι εἶνε τοσοῦτον ἔτι παῖδες, ὥστε εὐκόλως γίνονται παιδαριώδεις. Διὰ τοῦτο δὲ ἐξ ἑκατὸν νέων οἱ ἐνενήκοντα ἐννέα θὰ προσεφέροντο ὡς προσεφέρετο ὁ Κάρολος Γρανδέ. Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἐσπερίδος ἐκείνης, ὁ πατὴρ του τῷ εἶπε νὰ μεταβῇ ἐπὶ τινὰς μῆνας πρὸς τὸν ἐν Σωμύρῃ ἀδελφόν του. Ἴσως δὲ ὁ παρισίνος Γρανδέ εἶχε κατὰ νοῦν τὴν Εὐγενίαν. Ὁ Κάρολος, ὅστις πρώτην ταύτην φορὰν ἐπιπτεν ἐν μέσῳ ἐπαρχίας, διενοήθη νὰ ἐμφανισθῇ ἐν πάσῃ τῇ ὑπεροχῇ νεανίου τοῦ συρμοῦ, νὰ ἀπελπίσῃ τὴν ἐπαρχίαν ὅλην διὰ τῆς πολυτελείας του, ν' ἀφήσῃ ἐν αὐτῇ ἐποχὴν, καὶ νὰ εἰσαγάγῃ παρὰ τοῖς ἐπαρχιώταις πᾶν ὅ,τι πρόσφατον τοῦ παρισινοῦ βίου. Ἀπλῶς εἶπεν ἐσκόπει νὰ διαγάγῃ ἐν Σωμύρῃ πλείονα χρόνον ἢ ἐν Παρισίοις εἰς καθαρισμόν τῶν ὀνύχων του, καὶ νὰ ἐπιτηδευσθῇ πάντα δυνατὸν καλλωπισμὸν ἐν τῇ ἐνδυμασίᾳ του, οὔτινος ἀμελοῦσι πολλάκις οἱ κομψοὶ τῶν νέων ἀντὶ ἀφελείας οὐχ ἤττον ἐπιχαρίτου. Πρὸς τοῦτο παρέλαθε μεθ' ἑαυτοῦ ὁ Κάρολος τὴν ὠραιότατην θηρευτικὴν ἐνδυμασίαν, τὸ ὠραιότατον πυροβόλον, τὴν ὠραιότατην μάχαιραν καὶ τὸν ὠραιότατον κολεόν. Συμπαρέλαθεν ἐπίσης τὴν λαμπρὰν συλλογὴν τῶν ἐσωκαρδίων του, ὧν εἶχεν ἄπειρα καὶ πολυποικίλα: τεφρόχροα, λευκά, σκαραδόχροα, χρυσιζόντα, τρεμουσοκέντητα, ποικιλόχρωμα, διπλά, ὀρθὸν ἢ ἀνάκλαστον ἔχοντα τὸ περιλαίμιον, κοσμοῦμενα διὰ κομβίων χρυσῶν, κλειόμενα ἕως ἄνω, ἢ μέχρι τοῦ μέσου. Ἐλαθε μεθ' ἑαυτοῦ πᾶν εἶδος τραχηλιῶν καὶ λαιμοδετῶν τοῦ συρμοῦ· δύο ἐνδυμασίας τοῦ Βουϊσῶν· τὴν λεπτοτάτην του λινοστολήν, καὶ τὴν χρυσὴν κομωτικὴν του πυξίδα, ἣν εἶχε χαρίσει αὐτῷ ἡ μήτηρ του. Παρέλαθε πάντα τὰ καλλωπιστικά του μικρολογήματα, μὴ λησμονήσας

μικρὸν χαριέστατον γραφεῖον, ὅπερ εἶχε δωρήσει εἰς αὐτὸν ἡ ἐρασιμωτάτη τῶν γυναικῶν — κατ' αὐτὸν τοῦλάχιστον, — τοῦτέστι γυνὴ τις τοῦ μεγάλου κόσμου, ἣν ἐκάλει Ἀννέταν, καὶ ἣτις περιώδευε τότε συζυγικῶς καὶ πληκτικῶς ἐν Σκωτία, θύμα ὑπονοιῶν τινῶν, εἰς ἃς ἠναγκάζετο νὰ θυσιάσῃ πρὸς ὦραν τὴν εὐτυχίαν της. Πλὴν δὲ τούτου καὶ ἱκανὴν προμήθειαν χάρτου κομψοῦ, ἵνα τῇ γράφῃ μίαν ἐπιστολήν κατὰ δεκαπενθήμερον τέλος πάντων ἐκόμισε μεθ' ἑαυτοῦ φορτίον ὀλόκληρον παρισιανῶν ματαιουργημάτων, ὅσον τὸ δυνατὸν πλήρες καὶ περιέχον πᾶν ὄργανον χρήσιμον εἰς καλλιέργειαν ἀργῆς ὑπάρξεως ἀργοῦ νεανίου, ἀπὸ τῆς μάλιστα, δι' ἧς προοιμιάζεται ἡ μονομαχία, μέχρι τῶν ὠραίων γλυπτῶν πιστολιῶν δι' ὧν περατοῦται. Ἐπειδὴ δὲ ὁ πατὴρ του εἶχεν εἰπεῖ εἰς αὐτὸν νὰ ὀδοιπορήσῃ μόνος καὶ χωρὶς ἐπιθεΐσεως, εἶχε μισθώσει δι' ἑαυτὸν ἀποκλειστικῶς ὀλόκληρον τὸ ἐμπρόσθιον χώρισμα τῆς ταχυδρομικῆς ἀμαξῆς, μὴ ἐπιθυμῶν νὰ φθειρῇ χαριεστάτην ὀδοιπορικὴν ἀμαξάν, ἣν εἶχε παραγγεῖλει ἵνα μεταβῇ εἰς προὔπαντησιν τῆς Ἀννέτας του, τῆς μεγάλης ἐκείνης κυρίας, ἣτις κτλ., καὶ ἣν ἔμελλε νὰ συναντήσῃ τὸν προσεχῆ Ἰούνιον εἰς τὰ λουτρά τοῦ Βάδεν.

Ὁ Κάρολος προσεδόκα νὰ εὕρῃ ἑκατὸν ἀνθρώπους συνηγμένους εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ του, νὰ κυνηγήσῃ χονδρὸν κυνήγιον εἰς τὰ δάση τοῦ θεοῦ του, καὶ νὰ ζήσῃ τέλος παρ' αὐτῷ ζῶν ἐξοχικὴν μὲν ἀλλὰ μεγαλοπρεπῆ. Δὲν ἤξευρεν ὅτι ἤθελεν εὕρει αὐτὸν ἐν Σωμύρῃ, ὅπου ἠρώτησε περὶ αὐτοῦ μόνον ὅπως μάθῃ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Φροαφῶν. Ὅτε δὲ ἤκουσεν ὅτι διέμενον ἐν τῇ πόλει, ἐνόμισεν ὅτι ἤθελεν εὕρει αὐτὸν ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς μεγάρου. Ἴνα ἐμφανισθῇ προσηκόντως παρὰ τῷ θεῷ του, εἴτε ἐν Σωμύρῃ εἴτε ἐν Φροαφῶν, εἶχεν ἐνδυσθῆ τὸ κομψότατον ὀδοιπορικόν του ἐνδυμα, ἐζητημένον μετ' ἀφελείας, καὶ ἀπλῶς εἶπεν λατρευτόν, ἵνα μεταχειρισθῶμεν τὴν λέξιν ἣτις τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐξέφραζε πάσας ὁμοῦ τὰς τελειότητας ἀνθρώπου ἢ πράγματος. Κομωτῆς τις τοῦ Τοῦρ εἶχε πρὸ μικροῦ βοστρυχίσει τὴν ὠραίαν καστανὴν του κόμην. Ἀλλάξας χιτῶνα, εἶχε φορέσει λαιμοδέτην ἐκ μαύρου ὀλοήρικοῦ πέριξ ὀρθίας τραχηλιάς, ἀναδεικνυούσης ἔτι μᾶλλον τὴν λευκὴν καὶ φαιδράν του μορφῆν. Ἐπενδύτης ὀδοιπορικός, κατὰ τὸ ἥμισυ κομβωμένους, περιεσφιγγε

τὴν ὀσφύν του, ὑποφαίνων ἐσωκάρδιον ἐκ κασμηρίου, δι' οὗ ἐκαλύπτετο ἄλλο λευκόν. Τὸ ὠρολόγιόν του, τυχαίως ἐντεθειμένον εἰς ἓν τῶν θυλακίων, προσηρτάτο εἰς μίαν κομβιοδόχην διὰ μικρᾶς χρυσῆς ἀλύσεως. Ἡ τεφρά του περισκελὶς ἐκομβοῦτο ἐκατέρωθεν, ὅπου κεντήματα διὰ μελανῆς μετάξης ἐκόσμουσαν τὰς βράφας. Ἐκίνει ἐπιχαρίτως βράβδον κομφήν, ἧς ἡ περιγλυφὸς χρυσῆ λαβὴ οὐδόλως ἡμαύρου τὰς καινουργεῖς τεφρόχρους χειρίδας του. Τὸ πιλιδιόν του τέλος ἦτο χαριέστατον. Μόνον παρισινός, καὶ παρισινός τῆς ἀνωτάτης σφαίρας, ἠδύνατο νὰ καλλωπισθῆ οὕτω χωρὶς νὰ φανῆ γελοῖος, καὶ νὰ συνδέσῃ ἀρμονικῶς διὰ τῆς αὐταρκείας του πάσας ἐκείνας τὰς μηδαμινότητας, ἃς ἐπροστάτευεν ἄλλως ἦθος γενναῖον, τὸ ἦθος νεανίου ἔχοντος καλὰ πιστόλια, ἀσφαλῆ τὴν βολὴν καί... τὴν Ἀνέταν.

Ἄν δὲ τὸρα ἐπιθυμεῖτε νὰ ἐνοήσετε τὴν ἀμοιβαίαν ἐκπληξὴν τῶν Σωμυραίων καὶ τοῦ νέου παρισινοῦ, καὶ νὰ ἐκτιμῆσετε ἀκριβῶς τὴν λάμψιν, ἣν διέχυσεν ἡ κομφότης τοῦ νεήλυδος ἐν μέσῳ τῶν ἀμαυρῶν σκιῶν τῆς αἰθούσης καὶ τῶν μορφῶν, αἵτινες συναπετέλουν τὸν οἰκογενειακὸν ἐκείνον πίνακα, προσπαθήσατε νὰ φαντασθῆτε τοὺς Κρυσώ. Καὶ οἱ τρεῖς των ἔπινον ταυμάκιον ἀπὸ πολλοῦ δὲ ἤδη δὲν ἐφρόντιζον πλέον ν' ἀποφεύγῃσι τῆς ρινόσ των τοὺς σταλακτίτας οὐδὲ τὰ μελανὰ τρίμματα, ἅτινα κατέστιζον τὰς κατερρυτιδωμένας τραχηλιάς τῶν κιτρινωπῶν των χιτώνων. Οἱ ἀνεμῆμοι των λαιμοδέται μετεβάλλοντο εἰς σχοινία περὶ τὸν τράχηλον αὐτῶν. Ἡ ἀφθονία δὲ τῆς λιντοστολῆς των, ἥτις, δις τοῦ ἔτους πλυνομένη, ἐφυλάττετο ἐπὶ ἕξ ὅλους μῆνας ἐν τῷ βάθει τῶν ἐρμαρίων των, ἐπέτρεπεν εἰς τὸν χρόνον νὰ βάρπη αὐτὴν διὰ τῆς κιτρίνης τοῦ γήρωος χροιάς. Τὸ πρεσβυτικὸν καὶ τὸ ἄχαρι συνηνοῦντο παρ' αὐτοῖς ἀρμονικώτατα. Αἱ μορφαῖ των, ρίικναι ὡς τὰ ἐνδύματά των, ἐρρυτιδωμένοι ὡς αἱ περισκελίδες των, ἐφαίνοντο ἀποστριμμένοι, κατεσφιγμένοι καὶ οἰονεὶ παραδόξως μορφάζουσαι. Τὸ καθόλου ἀτημέλητον τῶν ἄλλων ἐνδυμάτων, ἅτινα πάντα ἦσαν ἐλλιπῆ καὶ παλαιά, ὡς πᾶσα ἐνδυμασία τῶν ἐπαρχιῶν, ὅπου ἀνεπαισθήτως καταντῶσιν οἱ ἄνθρωποι νὰ μὴ ἐνδύωνται πλέον χάριν τῶν ἄλλων καὶ νὰ προσέχωσιν εἰς τὴν τιμὴν ἐνδὸς ζεύγους χειροκτίων, συνεφώνει πρὸς τὴν ἀδιαφορίαν τῶν Κρυσώ. Ἡ φρίκη τοῦ συρμοῦ ἦν τὸ μόνον σημεῖον, εἰς ὃ συνέπιπτον ἐντελῶς τὰ φρονήματα τῶν γρασενιστῶν καὶ κρυσωτιστῶν. Ὅσάκις ὁ παρισινὸς ἐλάμβανε τὴν διόπτραν του, ἵνα ἐξετάσῃ τὰ παραδόξα τῆς αἰθούσης ἐπιπλα, τὰς δοκοὺς τῆς ὀροφῆς, τὴν χροιάν τῶν φατνωμάτων, ἢ τὰ στίγματα ὅσα εἶχον ἐγκολάψει ἐπ' αὐτῶν αἱ μυῖαι, καὶ ὧν ὁ ἀριθμὸς θὰ ἤρκει εἰς στίξιν ὀλοκλήρου ἐγκυκλοπαιδείας, οἱ παίκτορες ἀνύψουν εὐθύς τὴν ρίικναι των καὶ τὸν ἐθεώρουσαν μετ' ὄσης περιεργείας ἤθελον θεωρήσει κα-

μηλοπάρδαλιν. Ὁ κύριος Δὲ Γρασὲν καὶ ὁ υἱὸς του, καίτοι δὲν ἔβλεπον τότε πρῶτον νεανίαν τοῦ συρμοῦ, μετέσχον ὁμῶς τῆς ἐκπλήξεως τῶν γειτόνων των, εἴτε ὑποκύπτοντες εἰς τὴν ἀνεπαισθητόν καὶ ἀόριστον ἐπίδρασιν γενικοῦ αἰσθήματος, εἴτε ἐγκρίνοντες αὐτὸ καὶ οἰονεὶ λέγοντες σιωπηρῶς πρὸς τοὺς συμπατριώτας των διὰ τοῦ εἰρωνικοῦ των βλέμματος: «Τοιοῦτοι εἶνε ὅλοι εἰς Παρισίους!»

Ἡδύναντο δὲ πάντες νὰ παρατηρήσωσιν ἀνέτως τὸν Κάρολον, οὐδόλως φοβούμενοι μὴ δυσαρστήσωσι τὸν οἰκοδεσπότην, ὅστις, ἀπρησχολημένος ὑπὸ τῆς μακρᾶς ἐπιστολῆς, ἣν ἐκράτει ἀνά χειρας, εἶχε λάβει πρὸς ἀνάγνωσιν αὐτῆς τὸ μόνον κηρίον τῆς τραπέζης, ἀδιαφορῶν ὅλως περὶ τῶν ξένων του καὶ τῆς εὐχαριστήσεώς των. Ἡ Εὐγενία, δι' ἣν ὁ τύπος τοιαύτης τελειότητος, κατὰ τε τὸ πρόσωπον καὶ τὸ ἐνδυμα, ἦτο πάντῃ ἄγνωστος, ἐνόμισεν ὅτι ὁ ἐξάδελφός της ἦτο πλάσμα ὑπεράνθρωπον, καταβάν ἐκ τῆς αἰθερίου πατρίδος τῶν ἀγγέλων. Ἀνέπνεεν ἠδονικῶς τὸ ἄρωμα, ὅπερ ἐξέπεμπεν ἡ στιλπνὴ ἐκείνη κόμη, ἡ τοσοῦτον ἐπιχαρίτως βοστρυχομένη. Ἐπεθύμει πολὺ νὰ ἠδύνατο νὰ ψαύσῃ τὸ λευκὸν δέρμα τῶν λεπτοφυῶν ἐκείνων χειροκτίων. Ἐζήλευε τὰς μικρὰς χεῖρας τοῦ Καρόλου, τὴν χροιάν αὐτοῦ, τὸ δροσῶδες καὶ λεπτὸν συνάμα τῶν χαρακτηριστικῶν του. Ἄπλως δ' εἶπεν, ἂν δύναται τις διὰ μιᾶς εἰκόνας νὰ συνοψίσῃ τὰς ἐντυπώσεις, ὅσας ὁ κομφὸς ἐκείνος νεανίας παρήγαγεν ἐπὶ κόρης ἀμαθοῦς, ἀσχολουμένης ἀδιακόπως εἰς ἐπιβράβην περικνημίδων κ' ἐπιδιδόθῃσιν ἐνδυμάτων τοῦ πατρὸς της, ζώσης δὲ πάντοτε ἐν μέσῳ τῶν ρυπαρῶν ἐκείνων φατνωμάτων, χωρὶς ποτε νὰ ἴδῃ διὰ τῆς σιωπηλῆς δόου πλείονας τοῦ ἐνὸς διαβάτου καθ' ὥραν, — ἡ ὄψις τοῦ ἐξαδέλφου της προῦκάλεσεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς νεανίδος τὴν ἀόριστον ἐκείνην καὶ λεπτὴν ἠδυπαθῆ συγκίνησιν, ἣν προξενούσιν εἰς νέον ἄνδρα αἱ φανταστικαὶ μορφαῖ τῶν γυναικείων εἰκόνων τοῦ Οὐδέστωλ¹, ἐντὸς τῶν πολυτελῶν εἰκονογραφικῶν βιβλίων τῆς ἀγγλικῆς φιλολογίας, ἃς τοσοῦτον δεξιῶς καὶ ἀκριβογῶς οὕτως εἶπεν ἐχάραξεν ὁ Φίνδεν², ὥστε φοβεῖται τις πολλάκις μὴ ἔν καὶ μόνον φύσημα ἐξανεμώσῃ τὰ οὐράνια ἐνεῖνα ἰνδάλματα. Ὁ Κάρολος ἐξήγαγε τοῦ θυλακίου του ρινόμακτρον κεντημένον ὑπὸ τῆς μεγάλης ἐκείνης κυρίας, ἧτις περιώδευεν ἐν Σκωτίᾳ. Ὅτε εἶδεν ἡ Εὐγενία τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο ἐργόχειρον, ὅπερ εἶχεν ἐξεργασθῆ ὁ ἔρωσ καθ' ἃς ὥρας ἐσχόλαζεν, ἐθεώρησε τὸν ἐξάδελφόν της, περιεργὸς νὰ ἴδῃ ἂν ἀληθῶς ἤθελε τὸ μεταχειρισθῆ. Τὸ ἦθος τοῦ Καρόλου, αἱ κινήσεις του, ὁ

1. Ριχάρδος Οὐδέστωλ, διάσημος ἰχνογράφος ἀγγλος, γεννηθεὶς τὸ 1765 καὶ ἀποθανὼν τὸ 1836. Σ. τ. Μ.

2. Γουλιέλμος Φίνδεν, ὀνομαστὸς ἀγγλος χαλκογράφος, γεννηθεὶς τὸ 1787, καὶ ἀποθανὼν τὸ 1852.

τρόπος καθ' ὃν ἐλάμβανε τὴν διόπτραν του, ἢ προσπεποιημένη του αὐθάδεια, ἢ περιφρόνησις αὐτοῦ πρὸς τὴν ὠραίαν ἐκείνην πυξίδα, ἥτις τοσοῦτον εἶχεν εὐχαριστήσει τὴν πλουσίαν κληρονόμον, εἰς αὐτὸν δὲ προδήλως ἐφαίνετο ἀναξία λόγου ἢ πάντῃ γελοία· πᾶν ὅ,τι τέλος ἐπείραζε τοὺς Κρουσῶ καὶ τοὺς Δὲ Γρασὲν ἤρσκειν εἰς αὐτὴν μεγάλως, καὶ πρὶν ἢ ἀποκοιμηθῆ ὠνειρεύθη βεβαίως ἐπὶ μακρὸν τὸν μοναδικὸν ἐκείνον ἐξάδελφον.

Οἱ ἀριθμοὶ τοῦ λόγου ἐξήγοντο βραδέως, ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου ἀνάγκη παρέστη νὰ παύσῃ τὸ παιγνίδιον. Ἡ Μεγάλη Ἀννέτα εἰσελθοῦσα εἶπε μεγαλοφώνως :

— Κυρά, νὰ μοῦ δώσετε σενδόνια, νὰ στρώσω τὸ κρεβάτι τοῦ κυρίου.

Ἡ κυρία Γρανδὲ παρηκολούθησε τὴν Ἀννέταν, ἢ δὲ κυρία Δὲ Γρασὲν εἶπε τότε ταπεινῆ τῆ φωνῇ :

— Ἀς φυλάξωμεν ταῖς πεντάριξ μας καὶ ἀς ἀφήσωμεν τὸ παιγνίδι.

Ἐκαστος ἀνέλαθε τὰ δέκα του λεπτὰ ἐκ τοῦ περιτθερασμένου πινακίου, ὅπου ἦσαν ἀποτεθειμένα· εἶτα δὲ ἡ δμηγυρις μετεκινήθη σύσσωμος κα' ἐστράφη μικρὸν πρὸς τὴν ἐστίαν.

— Τί ; ἐτελειώσατε ; εἶπεν ὁ Γρανδὲ, κρατῶν πάντοτε τὴν ἐπιστολήν του.

— Ἐτελειώσαμεν, ἀπήντησεν ἡ κυρία Δὲ Γρασὲν καθημένη πλησίον τοῦ Καρόλου.

Ἡ Εὐγενία, κινουμένη ὑπὸ σκέψεως, ὁποῖα συνήθως γεννῶνται ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς νεάνιδος, δσάκις αἰσθημά τι εἰσβάλει τὸ πρῶτον εἰς αὐτήν, κατέλιπε τὴν αἴθουσαν καὶ ἀπῆλθε νὰ βοηθήσῃ τὴν μητέρα της καὶ τὴν Ἀννέταν. Ἄν ἐξομολογητῆς ἐπιτήδειος τὴν ἡρώτα κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, θὰ ὠμολόγει βεβαίως πρὸς αὐτόν, ὅτι οὔτε τὴν Ἀννέταν οὔτε τὴν μητέρα της ἐσυλλογίζετο, ἀλλ' ὅτι σφοδρὰν εἶχεν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὸ δωμάτιον τοῦ ἐξαδέλφου της, ἵνα ἀσχοληθῆ περὶ αὐτοῦ. ἵνα τοποθετήσῃ ἐν αὐτῇ ὅ,τι δήποτε, ἵνα προλάβῃ μικρὰν τινα λήθην, ἵνα πάντα προῖδῃ, ἵνα καταστήσῃ τέλος αὐτὸ ὅσον τὸ δυνατόν κομψὸν καὶ καθαρὸν. Ἡ Εὐγενία ἐνόμιζεν ἤδη, ὅτι μόνη αὐτὴ ἦτο ἱκανὴ νὰ ἐννοήσῃ τὰς ὁρέξεις καὶ τὰς ιδέας τοῦ ἐξαδέλφου της. Ἐφθασε δ' ἀληθῶς ἐγκαίρως ἵνα καταδείξῃ εἰς τὴν μητέρα της καὶ τὴν Ἀννέταν, αἵτινες ἐπέστρεφον φρονῦσαι ὅτι πάντα διεσκέυασαν, ὅτι πάντα ἔπρεπε ν' ἀνασκευασθῶσιν. Ὑπέδειξεν εἰς τὴν Ἀννέταν ὅτι ἔπρεπε νὰ θερμάνῃ τὰς σινδόνας τῆς κλίνης, μεταχειριζομένη τὴν ἀνθρακίαν τῆς ἐστίας· ἐκάλυψε μόνη της τὴν τράπεζαν διὰ λευκῆς θήνης, καὶ παρήγγειλεν εἰς τὴν Ἀννέταν νὰ τὴν ἀλλάξῃ πᾶσαν πρῶταν. Ἐπεισε τὴν μητέρα της, ὅτι ἀνάγκη ἦτο ν' ἀναφθῆ πῦρ εἰς τὴν ἐστίαν τοῦ δωματίου, καὶ κατόρθωσε τὴν Ἀννέταν, χωρὶς νὰ τὸ εἶπῃ τοῦ πατρός της, ν' ἀποθέσῃ ἐπὶ τούτῳ μέγαν σωρὸν ξύλων ἐν τῷ διαδρόμῳ.

Ἐδραμε καὶ ἔφερren ἐκ μιᾶς τῶν γωνιῶν τῆς αἰθούσης παλαιὸν τινα δίσκον ἐκ λάκκης, κληρονομίαν τοῦ γέροντος Βερετελιέρ. ἔλαβεν ἐπίσης ἐκεῖθεν κρυστάλλινον ἐξάπλευρον ποτήριον, μικρὸν κοχλιάριον οὔτινος εἶχε πλέον ἀποτριβῆ τὸ χρῶμα, φιαλίδιον ἀρχαῖον ἐφ' οὗ ἦσαν ἐρωτιδεῖς ἐγγεγλυμένοι, καὶ ἀπέθηκε πάντα ταῦτα θριαμβικῶς ἐπὶ τῆς ἐστίας. Ἐντὸς ἐνὸς τετάρτου τῆς ὥρας ἐπῆλθον εἰς αὐτὴν τόσαι ιδέαι, ὅσαι οὐδέποτε ἀφ' ἧς εἶχε γεννηθῆ.

— Μητέρα, εἶπεν, ὁ ἐξάδελφός μου δὲν θὰ ἠμπορῆ νὰ ὑποφέρῃ τὸ ἀλειμματοκέρι. Δὲν ἀγοράζομεν κεριά ;

Καὶ ταχῆα ὡς πτηνὸν ἐκόμισεν εὐθὺς τὸ πεντάραγκον, ὅπερ εἶχε λάβει διὰ τὰς μηνιαίας δαπάνας της.

— Νά, Ἀννέτα, εἶπε· τρέξε !

— Καὶ τί θὰ εἶπῃ ὁ πατέρας σου ;

Ἡ φοβερὰ αὐτῆ ἐνστασις προῦτάθη ὑπὸ τῆς κυρίας Γρανδὲ, ὅτε εἶδε τὴν θυγατέρα της κρατοῦσαν παλαιὰν ἀργιλλόπλαστον σακχαροθήκην τῶν Σεβρῶν, ἣν εἶχε μεταφέρει ὁ Γρανδὲ ἐκ τοῦ πύργου τοῦ Φροαφῶν.

— Καὶ ζάχαριν ποῦ θὰ εὔρησ ; Εἶσαι τρελλή.

— Ἡ Ἀννέτα, μητέρα, θ' ἀγοράσῃ καὶ ζάχαριν καὶ κεριά.

— Καὶ ὁ πατέρας σου ;

— Εἶνε σωστὸν νὰ μὴν ἔχῃ ὁ ἀνεψιός του νὰ πῆ ἕνα ποτήρι νερὸν με ζάχαριν ; Δὲν θὰ τὸ προσέξῃ ὁ πατέρας, ἐννοια σου.

— Ὁ πατέρας σου τὰ προσέχει ὅλα, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδὲ, σείουσα τὴν κεφαλὴν.

Ἡ Ἀννέτα ἐδίσταζε, διότι ἐγνώριζε τὸν αὐθέντην της.

— Ἐλα λοιπόν, Ἀννέτα, πῆγαινε, ἀφοῦ εἶνε σήμερον ἡ εορτὴ μου.

Ἡ Ἀννέτα ἐκάγχασεν, ἀκούουσα τὴν πρώτην ταύτην ἀστείότητα τῆς νεαρᾶς της δεσποινίδος, καὶ ὑπήκουσεν.

Ἐνῶ δὲ ἡ Εὐγενία καὶ ἡ μήτηρ της ἠσχολοῦντο εἰς διακόσμησιν τοῦ ὑπὸ τοῦ κυρίου Γρανδὲ εἰς τὸν ἀνεψιὸν του δρισθέντος κοιτῶνος, ὁ Κάρλος ὑφίστατο τὰς περιποιήσεις καὶ τοὺς ἀκκισμοὺς τῆς κυρίας Δὲ Γρασὲν.

— Πολὺν ἡρωϊσμὸν ἔχετε, κύριε, τῷ ἔλεγεν αὐτῇ, ν' ἀφήσετε τὰς διασκευάσεις τῆς πρωτεύουσας καὶ νὰ ἔλθετε τὸν χειμῶνα νὰ κατοικήσετε εἰς τὴν Σαμουρην. Ἐν τούτοις, ἂν δὲν σᾶς ἐμπνέωμεν τρόμον, θὰ ἰδῆθῃ ὅτι ἠμπορεῖτε κα' ἐδῶ κᾶπως νὰ διασκευάσετε.

Ἡτένισε δ' ἐπ' αὐτὸν ἀληθῆς ἐπαρχιώτιδος βλέμμα, δι' οὗ συνήθως οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν γυναικῶν, μετὰ πάσης ἐπιφυλάξεως καὶ περισκέψεως, ἐκφράζουσι τὴν λαίμαργον ἐκείνην ἐπιθυμίαν, ἣν ἐκδηλοῦ τῶν κληρικῶν τὸ βλέμμα, οἵτινες πᾶσαν ἀπόλαυσιν ὑπολαμβάνουσι κλοπὴν ἢ ἀμαρτίαν.

Ὁ Κάρλος ἠσθάνετο ἑαυτὸν τοσοῦτον ἐκτο-

πισμένον ἐν μέσῳ τῆς αἰθούσης ἐκεῖνης, τοσοῦτον ἀπέχοντα τοῦ μεγάλου πύργου, ὃν ἐφαντάζετο ὅτι εἶχεν ὁ θεὸς του καὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς βίου, ὃν ὑπέθετεν ὅτι θὰ διήγεν ἐν αὐτῷ, ὥστε, θεωρῶν τὴν Κυρίαν Δὲ Γρασέν, εἶδε τέλος εἰκόνα τινὰ ἡμίσεστον τῶν παρισινῶν μορφῶν. Ἀπήντησεν ἐπιχαρίτως εἰς τὴν γενομένην αὐτῷ πρόσκλησιν, ἐκ τούτου δὲ προήλθε φυσικῶς διάλογος, καθ' ὃν ἡ κυρία Δὲ Γρασέν ἐταπείνωσε βαθμηδὸν τὴν φωνὴν της, ἵνα καταστήσῃ αὐτὴν πρόσφορον εἰς τὰς ἐμπιστευτικὰς της ὁμιλίαις. Ἐκότερος αὐτῶν εἶχεν ὁμοίαν ἐμπιστοσύνης ἀνάγκην. Οὕτω δέ, μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἐρωτοτρόπου διαλόγου καὶ σοβαρῶν ἀστειοτήτων, ἡ ἐπιτηδεῖα ἐπαρχιώτικα κατώρθωσε νὰ τῷ εἶπῃ, χωρὶς νὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὴν ἤκουον οἱ ἄλλοι, οἱ περὶ τῆς πωλήσεως τῶν οἴνων ὁμιλοῦντες, περὶ ἧς ἡσχολεῖτο τότε δλόκληρος ἡ Σωμύρη :

— Ἄν θελήσετε, κύριε, νὰ μᾶς κάμῃτε τὴν τιμὴν νὰ ἔλθετε νὰ μᾶς ἰδῆτε, θὰ προξενήσετε μεγάλην εὐχαρίστησιν καὶ εἰς τὸν σύζυγόν μου καὶ εἰς ἐμέ. Ἡ αἴθουσά μας εἶνε ἡ μόνη τῆς Σωμύρης, ὅπου θὰ συναντήσετε τοὺς μεγαλεμπόρους ὁμοῦ μὲ τοὺς εὐγενεῖς. Ἡμεῖς ἀνῆκουμεν, βλέπετε, καὶ εἰς τὰς δύο αὐτὰς τάξεις, αἱ ὁποῖαι μόνον εἰς τὴν οἰκίαν μας συναντῶνται, διότι εἶνε διασκεδαστικὴ οἰκία τὸν σύζυγόν μου, τὸ λέγω μὲ ὑπερφάνειαν, τὸν τιμοῦν ἐπίσης καὶ αἱ δύο τάξεις. Θὰ προσπαθῆσωμεν ἐπομένως νὰ διασκεδάσωμεν ὀλίγον τὴν πλῆξιν τῆς ἐδῶ διαμονῆς σας. Τί θὰ γείνετε, θεέ μου !, ἂν μένετε πάντοτε εἰς τοῦ κυρίου Γρανδέ. Ὁ θεὸς σας εἶνε γέρον φιλάργυρος, μὴ συλλογιζόμενος τίποτε ἄλλο παρὰ τὰς καταβολὰς του, ἡ θεία σας εἶνε μία εὐλαθής, ἡ ὁποία δὲν ἠμπορεῖ νὰ συνάψῃ δύο ἰδέας, καὶ ἡ ἐξαδέλφη σας εἶνε μία ἀπλή, κοινὴ κόρη, χωρὶς ἀνατροπὴν, χωρὶς προίκα, τῆς ὁποίας ἡ ζωὴ εἶνε νὰ ἐμβλαλλῶν ἔσκακονόπανα.

— Δὲν εἶνε ἄσχημη αὐτὴ ἡ γυναῖκα, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Κάρολος Γρανδέ. ἀπαντῶν εἰς τοὺς ἀκισμοὺς τῆς κυρίας Δὲ Γρασέν.

— Ὁκρῶ, γυναῖκα, ὅτι ζητεῖς νὰ προστοιχίσῃς τὸν κύριον, εἶπε γελῶν ὁ ὑψηλὸς καὶ χονδρὸς τραπέζιτης.

Τὴν παρατήρησιν ταύτην ἀκούσαντες ὁ συμβολαιογράφος καὶ ὁ πρόεδρος, εἶπον λόγους τινὰς μᾶλλον ἢ ἤττον κακεντρεχεῖς. Ἄλλ' ὁ ἀββάς ἐθεώρησεν αὐτοὺς πονηρῶς, καὶ συνοψίζων τὰ διανοήματα αὐτῶν, ἀφοῦ ἔλαβε ταμβάκον ἀπὸ τῆς ταμβακοθήκης του, ἦν περιέφερε κύκλω, εἶπε :

— Καὶ τίς ἄλλος εἰς τὴν Σωμύρην, κάλλιον τῆς κυρίας, δύναται νὰ ὑποδεχθῇ καὶ περιποιηθῇ τὸν κύριον;

— Πῶς δηλαδὴ τὸ ἐννοεῖτε, κύριε ἀββά; ἠρώτησεν ὁ κύριος Δὲ Γρασέν.

— Τὸ ἐννοῶ, κύριε, κατὰ τὸν εὐνοϊκώτερον

τρόπον διὰ σᾶς, διὰ τὴν κυρίαν, διὰ τὴν πόλιν τῆς Σωμύρης καὶ διὰ τὸν κύριον, προσέθηκεν ὁ πονηρὸς γέρον στρεφόμενος πρὸς τὸν Κάρολον.

Χωρὶς νὰ φανῇ κἄν ὅτι προσέχει, ὁ ἀββάς Κρυσῶ εἶχε μαντεύσει τὴν συνδιάλεξιν τοῦ Κάρουλου καὶ τῆς κυρίας Δὲ Γρασέν.

— Κύριε, εἶπε τέλος ὁ Ἀδόλφος πρὸς τὸν Κάρουλον μετὰ προσποιητῆς τινος ἀφελείας, δὲν ἠξέουρ ἂν μ' ἐνθυμεῖσθε κἄπως εἶχα τὴν εὐχαρίστησιν νὰ σᾶς ἔχω ἀντικρονόν μου εἰς ἕνα χορόν, τὸν ὁποῖον ἔδωκεν ὁ βαρῶνος Νούσιγκεν, καί. . .

— Βεβαίως, κύριε, βεβαίως, ἀπήντησεν ὁ Κάρουλος, βλέπων μετ' ἐκπλήξεως ὅτι καθίστατο τὸ κέντρον τῆς γενικῆς φιλοφροσύνης.

— Ὁ κύριος εἶνε υἱὸς σας; ἠρώτησε τὴν κυρίαν Δὲ Γρασέν.

Ἁ ἀββάς προσεῖδε κακεντρεχῶς τὴν μητέρα.

— Μάλιστα, κύριε, εἶπεν ἐκεῖνη.

— Ἦσθε λοιπὸν πολὺ νέος εἰς τοὺς Παρισίους; ὑπέλαβεν ὁ Κάρουλος, ἀποτεινόμενος εἰς τὸν Ἀδόλφον.

— Ἄ, κύριέ μου, εἶπεν ὁ ἀββάς, τοὺς στέλλομεν εἰς τὴν Βαβυλώνα εὐθὺς ἅμα τοὺς ἀποκόψωμεν.

Ἡ κυρία Δὲ Γρασέν ἠτένισε βαθύ ἐρωτηματικὸν βλέμμα πρὸς τὸν ἀββᾶν.

— Πιέπει νὰ ἔλθῃ κἀνεὶς εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἐξηκολούθησε λέγων ἐκεῖνος, διὰ νὰ εὖρη γυναῖκας τριάκοντα καὶ τριακονταπέντε ἐτῶν τόσον νεαρὰς ὅσον εἶνε ἡ κυρία, καὶ μὲ υἱοὺς οἱ ὁποῖαι ἐντὸς ὀλίγου τελειώγουν τὸ πανεπιστήμιον. Νομίζω, κυρία μου, ἐξηκολούθησεν ὁ ἀββάς, ὅτι βλέπω ἀκόμη τοὺς νέους καὶ τὰς νέας ν' ἀναβαίνου ἐπάνω εἰς τὰ καθίσματα διὰ νὰ σᾶς ἰδοῦν, ὅταν ἐρχοῦσθε. Δὲν ἐλησμόνησα τοὺς θριαμβοῦς σας.

— Τί καταχθόνιος ! εἶπε καθ' ἑαυτὴν ἡ κυρία Δὲ Γρασέν. Μ' ἐμάντευσεν ἄρᾳ γε;

— Φαίνεται ὅτι θὰ κάμω κρότον εἰς τὴν Σωμύρην, διελογίζετο ὁ Κάρουλος, ἐκκομβῶν τὸν ἐπενδύτην του, θέτων τὴν χεῖρα εἰς τὸ ἐσωκάρδιόν του, καὶ θεωρῶν ἀορίστως διὰ τοῦ κενοῦ, ἵνα μιμηθῇ τὸν Βύρωνα, ὡς ἔγλυψεν αὐτὸν ὁ Charrey.

Ὁ συμβολαιογράφος καὶ ὁ πρόεδρος παρετήρησαν ὅτι ὁ Γρανδέ δὲν προσεῖχεν, ἡ κάλλιον εἶπεν, ὅτι ἦτο σπουδαίως ἀπησυχολημένος διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἐπιστολῆς του· προσεπάθουν δὲ νὰ μαντεύσωσι τὸ περιεχόμενον αὐτῆς ἐκ τῶν λεπτοτάτων κινήσεων τῆς μορφῆς τοῦ γέροντος, ἦν ἀπλῆτως ἐφώτιζε τὴν στιγμὴν ἐκεῖνην τὸ κηρίον. Ὁ ἀμπελουργὸς μετὰ μεγάλης δυσκολίας κατῶρθου νὰ διατηρήσῃ τὴν συνήθη τῆς φυσιογνωμίας του γαλήνην. Πόσον δ' ἐπὶ τούτῳ ἐκοπιάζεν, εὐκόλως συμπεραίνει ἕκαστος, ἀναγινώσκων τὴν ἐπομένην ἀπαίσιον ἐπιστολήν :

« Ἀδελφέ μου,

» Ἐντὸς ὀλίγου κλείουν εικοσιτρία ἔτη, ἀφότου δὲν εἶδαμεν δεῖς τὸν ἄλλον. Ὁ γάμος μου ὑπῆρξεν εὐκαιρία τῆς τελευταίας μας συναντήσεως, καὶ μετὰ τὴν συνάντησιν αὐτὴν ἐχωρίσθημεν εὐθυμοί. Δὲν ἦτο βεβαίως δυνατὸν νὰ προῖδω τότε, ὅτι θὰ ἐγίνεσο μίαν ἡμέραν τὸ στήριγμα ὅλης τῆς οἰκογενείας, τῆς ὁποίας ἡ σήμερία σου ἐπροξένει τόσην χαράν. Ὅταν θὰ ἔχῃς τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν εἰς τὰς χεῖράς σου, δὲν θὰ ὑπάρχω πλέον. Ἡ θέσις μου ἦτον τοιαύτη, ὥστε δὲν ἠθέλησα νὰ ζήσω καὶ νὰ ἐντρέπωμαι διὰ τὴν πτώχευσίν μου. Ἐγκατέστην εἰς τὸ χεῖλος τοῦ βαράθρου μέχρ' ἡς τελευταίας στιγμῆς, ἐλπίζων ὅτι θὰ κατάρθω νὰ σωθῶ. Ἀλλὰ βλέπω ὅτι πρέπει νὰ πέσω. Αἱ χροακοπῖαι τοῦ μεσίτου μου καὶ τοῦ συμβολαιογράφου μου Ῥογγὲν μου ἀποβροφούν τοὺς τελευταίους μου πόρους καὶ δὲν μου ἀφίρουν τίποτε. Ὁφείλω δυστυχῶς τέσσαρα ἑκατομμύρια καὶ τὸ ἐνεργητικόν μου δὲν ὑπερβαίνει τὰ εικοσιπέντε τοῖς ἑκατόν. Οἱ οἶνοι, τοὺς ὁποίους ἔχω εἰς τὴν ἀποθήκην μου, εἶνε εἰς ἔκπτωσιν καταστρεπτικῆν, τῆς ὁποίας ἀφορμὴ εἶνε ἡ ἀφθονία καὶ ἡ καλὴ ποιότης τῆς ἐφετεινῆς σας συγκομιδῆς. Ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν, ὅλ' οἱ παρισίνοί θὰ λέγουν : « Ὁ Κύριος Γρανδέ ἦτο ἄτιμος ». Ἐγώ, τίμιος ἄνθρωπος, θὰ κοιμηθῶ ἐντὸς σαβάνου ἀτιμίας. Ἀφαιρῶ ἀπὸ τὸν υἱόν μου καὶ τὸ ὄνομά του, τὸ ὁποῖον κληιδόνω, καὶ τὴν περιουσίαν τῆς μητρὸς του. Δὲν γνωρίζεις τίποτε, τὸ δυστυχῆς αὐτὸ καὶ λατρευμένον μου τέκνον. Ἀπεχωρίσθημεν τρυφερῶς, δὲν ἐνόησε δέ, κατ' εὐτυχίαν, ὅτι διάποχαιρετισμὸς μου ἐκεῖνος ἦτο τὸ τελευταῖον σημεῖον τῆς ζωῆς μου. Δὲν θέλει ἄρα γε με καταρασθῆ μίαν ἡμέραν; Ἀδελφέ μου, ἀδελφέ μου, ἡ κατάρα τῶν τέκνων μας εἶνε φοβερά. Ἡ ἰδική μας ἐξαλείφεται, ἀλλ' ἡ ἰδικὴ των εἶνε ἀνέκκλητος. Γρανδέ, εἶσαι μεγαλύτερός μου καὶ μου ὀφείλεις προστασίαν. Προσπάθησε νὰ μὴ ῥίψῃ ὁ Κάρολος λόγον πικρὸν ἐπάνω εἰς τὸν τάφον μου! Ἀδελφέ μου! ἂν σ' ἔγραφον μετὰ τὸ αἱμά μου καὶ μετὰ τὰ δάκρυά μου, δὲν θὰ περιεῖχε τόσον πόνον, ὅσον περιέχει, ἡ ἐπιστολή μου. Διότι θὰ ἔκλαια, θὰ ἔτρεχε τὸ αἱμά μου, θ' ἀπέθνησκα, καὶ δὲν θὰ ὑπέρερα πλέον· ἀλλὰ ὑποφέρω, καὶ βλέπω τὸν θάνατον, χωρὶς νὰ δακρύω. — Ἴδου λοιπόν, γίνεσαι πατὴρ τοῦ Καρόλου. Δὲν ἔχει μητρικοὺς συγγενεῖς, καὶ ἠξέουρεις διατί. Διατί δὲν ἐνέδωσα εἰς τὰς κοινωνικὰς προλήψεις; Διατί ἐνέδωσα εἰς τὸν ἔρωτα; Διατί ἐνυμφεύθην τὴν νόθον κόρην μεγάλου ἄρχοντος; — Ὁ Κάρολος δὲν ἔχει πλέον οἰκογένειαν. Γιέ μου! δυστυχισμένε υἱέ μου! Ἄκουσε, Γρανδέ. Δὲν ἔρχομαι νὰ σὲ παρακαλέσω δι' ἐμέ. Ἡ περιουσία σου δὲν εἶνε τόση, ὥστε νὰ φέρῃ τὸ βάρος ὑποθήκης τριῶν ἑκατομμυρίων. Σὲ παρακαλῶ ὁμως διὰ τὸν υἱόν μου! Μάθε το, ἀδελφέ μου, ὅταν σ' ἐσυλλογίσθην, αἱ χεῖρές μου

ἠνῶθησαν καὶ σὲ ἐκέτευσαν. Γρανδέ, σοῦ ἐμπιστεύομαι, ἀποθνήσκων, τὸν Κάρολον, καὶ βλέπω τὰ πιπτόλιά μου χωρὶς πόνον, συλλογιζόμενος ὅτι θὰ τοῦ γείνης πατὴρ. Μετὰ ἡγάπα πολὺ ὁ Κάρολος. Ἦμην τόσον καλὸς πρὸς αὐτόν, καὶ ποτὲ δὲν τοῦ ἐναντιώθην εἰς τίποτε. Δὲν θὰ με καταρασθῆ. Ὅθ' ἂν τὸ ἴδῃς καὶ σύ. Εἶνε γλυκὺς, δουιάζει τῆς μητρὸς του, καὶ ποτὲ τοῦ δὲν θὰ σὲ δυσταρεστήσῃ. Πτωχὸ παιδί! Συνειθισμένος εἰς τὰς ἀπολαύσεις τῆς πολυτελείας, δὲν γνωρίζει τὰς στερήσεις, εἰς τὰς ὁποίας μας κατεδίκασε καὶ τοὺς δύο ἡ πρώτη μας πτωχεῖα. . . Καὶ ἰδού, σήμερον εἶνε κατεστραμμένος, πάμπτωχος καὶ μόνος! Ναι, ὅλοι μου οἱ φίλοι θὰ τὸν ἀποφύγουν, καὶ ἐγὼ θὰ εἶμαι ἡ αἰτία τῶν ταπεινώσεών του. Ἄ, πῶς ἤθελα νὰ εἶχα τόσον ἰσχυρὸν τὸν βραχίονα, ὥστε νὰ τὸν σφενδονίσω διὰ μιᾶς εἰς τοὺς οὐρανούς, πλησίον τῆς μητρὸς του! Τί ἀνοησία σου γράφω! Ἐπανέρχομαι εἰς τὴν δυστυχίαν μου καὶ εἰς τὴν δυστυχίαν τοῦ Καρόλου. Σοῦ τὸν στέλλω λοιπόν, διὰ νὰ τοῦ μάθῃς μετὰ τρόπον καὶ τὸν θάνατόν μου καὶ τὴν μέλλουσαν τύχην του. Ἐστο πατὴρ δι' αὐτόν, ἀλλὰ καλὸς πατὴρ. Μὴ τὸν ἀποσπάσῃς διὰ μιᾶς ἀπὸ τὸν ἀργόν του βίον. Ὅθ' ἦτο καταστρεπτικὸν δι' αὐτόν. — Τὸν παρακαλῶ γονυπετῆς νὰ παραιτηθῆ τῶν ἀπαιτήσεων, ὅσας ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἐναντίον μου ὡς κληρονόμος τῆς μητρὸς του. Ἄλλ' ἡ παράκλησίς μου εἶνε περιττή. Ἐχει τὸ αἶσθημα τῆς τιμῆς, καὶ θὰ αἰσθανθῆ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐνωθῆ μετὰ τοὺς δανειστάς μου. Εἶπέ του νὰ παραιτηθῆ ἐγκαίρως τῆς κληρονομίας μου. Παράστησε εἰς αὐτόν, πόσον σκληρὰ καὶ τραχεῖα θὰ εἶναι ἡ ζωὴ, τὴν ὁποίαν τοῦ κληροδοτῶ· καί, ἂν μ' ἀγαπᾷ ἀκόμη, εἶπέ του ἐξ ὀνόματός μου, ὅτι δὲν ἐχάθη ὁ κόσμος δι' αὐτόν. Ναι· ἡ ἐργασία, ἥτις μᾶς ἔτρωσε καὶ τοὺς δύο, ἡμπορεῖ νὰ τοῦ ἀποδώσῃ τὸν πλοῦτον, τὸν ὁποῖον τοῦ ἀφαιρῶ, καί, ἂν θελήσῃ ν' ἀκούσῃ τὴν φωνὴν τοῦ πατρὸς του, ὅστις πρὸς χάριν του θὰ ἐπεθύμει νὰ ἐξέλθῃ μίαν στιγμὴν ἀπὸ τὸν τάφον, ἂς ἀναχωρήσῃ, . . ἂς ὑπάγῃ εἰς τὰς Ἰνδίας. Ὁ Κάρολος, ἀδελφέ μου, εἶνε νέος χρηστὸς καὶ γενναῖος. Ὅθ' τοῦ δώσῃς ἕν μικρὸν κεφάλαιον, θὰ προτιμῆσῃ δὲ ν' ἀποθάνῃ μᾶλλον παρά νὰ μὴ σοῦ ἀποδώσῃ ὅ,τι τοῦ δανείσῃς. Ὅθ' τοῦ δανείσῃς Γρανδέ, διότι ἀλλέως θὰ σὲ τύπτῃ ἡ συνειδήσις. Ἄ! ἂν ὁ υἱός μου δὲν εὖρη πλησίον σου οὔτε συνδρομὴν οὔτε ἀγάπην, θὰ ζητήσω αἰωνίως ἐκδίκησιν ἀπὸ τὸν θεόν διὰ τὴν σκληρότητά σου. Ἄν εἶχα κατορθώσει νὰ διασώσω ὀλίγα χρήματα, θὰ εἶχα τὸ δικαίωμα νὰ τοῦ δώσω μικρὰν τινα ποσότητα, ἀπέναντι τῆς περιουσίας τῆς μητρὸς του. Ἄλλ' αἱ πληρωμαὶ τοῦ τέλους τοῦ μηνὸς ἀπεβρόφθησαν ὅλους μου τοὺς πόρους. Ἐπεθύμουν ν' ἀποθάνω, χωρὶς νὰ ἔχω ἀμφιβολίας περὶ τῆς τύχης τοῦ τέκνου μου· ἐπεθύμουν νὰ μ' ἐθέρμαινεν ἡ χεῖρ σου κατὰ τὰς τελευταίας μου στιγμᾶς, καὶ νὰ μ' ἔδιδεν ἱερὰν

ὑπόσχασιν περὶ τοῦ μέλλοντός του· ἄλλ' ὁ καιρὸς μου λείπει. Ἐνῷ ὁ Κάρολος ὀδοιπορεῖ, εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ καταστρώσω τὸν ἰσολογισμόν μου. Προσπαθῶ ν' ἀποδείξω, διὰ τῆς καλῆς μου πίστεως, ἥτις προΐσταται ὅλων μου τῶν ἐπιχειρήσεων, ὅτι ἡ αἰτία τῆς καταστροφῆς μου δὲν εἶνε σφάλμα, οὐδὲ ἀνηθικότης. Δὲν εἶνε καὶ τοῦτο πρόνοια ὑπὲρ τοῦ Καρόλου; Χαῖρε, ἀδελφέ μου. Σοῦ εὐχομαι πᾶσαν τοῦ θεοῦ τὴν εὐλογίαν διὰ τὴν εὐγενῆ κηδεμονίαν, τὴν ὁποίαν σοῦ ἐμπιστεύομαι, καὶ τὴν ὁποίαν δέχεσαι, δὲν ἀμφιβάλλω. Θὰ ὑπάρχῃ πάντοτε φωνὴ δεομένη ὑπὲρ σοῦ εἰς τὸν κόσμον ἐκεῖνον, ὅπου θὰ μεταδῶμεν ὅλοι μίαν ἡμέραν, καὶ ὅπου ἤδη εὐρίσκομαι.

«ΒΙΚΤΩΡ, ΑΓΓΕΛΟΣ, ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΓΡΑΝΔΕ».

— Καὶ τί καλὰ λέγετε; εἶπεν ὁ γέρον Γρανδέ, συμπτύσσων τὴν ἐπιστολὴν ἀκριβῶς ὅπως ἦτο διπλωμένη, καὶ θέτων αὐτὴν εἰς τὸ θυλάκιον τοῦ ὑπενδύτου του.

Θεωρῶν δὲ τὸν ἀνεψιὸν του δειλῶς καὶ συνεσταλαμένως, ἵνα κρύψῃ οὕτω τὴν συγκίνησιν αὐτοῦ καὶ τοὺς ὑπολογισμούς του,

— Ἐξεστάθης; τὸν ἠρώτησε.

— Ἐξαίρετα, θεῖέ μου.

— Καὶ αἱ γυναῖκές μας ποῦ εἶνε; ἠρώτησεν ὁ θετός, λησμονῶν ἤδη ὅτι ὁ ἀνεψιός του ἔμελλε νὰ κοιμηθῇ παρ' αὐτῶ.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπανῆλθον ἡ Εὐγενία καὶ ἡ κυρία Γρανδέ.

— Ἐσυγυρίζατε ἐπάνω; ἠρώτησεν ὁ γηραιός, ἀνακτῶν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἡμερίαν.

— Μάλιστα, πατέρα.

— Τὸ λοιπόν, ἀνεψιέ μου. ἂν εἶσαι κουρασμένος, νὰ σὲ ὀδηγήσῃ ἡ Ἀννέτα εἰς τὸ δωμάτιόν σου. Δὲν θὰ εὕρῃς περίφημα πράγματα, ἀλλὰ θὰ συμπληθῇς βέβαια πτωχοὺς ἀνθρώπους ποῦ τοὺς ρημάζουσι οἱ φόροι.

— Ἄς μὴν ἤμεθα ἀδιάκριτοι, Γρανδέ, εἶπεν ὁ τραπεζίτης. Θὰ ἔχετε νὰ εἰπῆτε πολλὰ μὲ τὸν ἀνεψιόν σας, καὶ ἡμεῖς σὰς καλονυκτίζομεν. Αὐριοὺν τὰ λοιπά.

Μετὰ τὰς λέξεις ταύτας οἱ παρεστῶτες ἠγέρθησαν καὶ ἕκαστος ἀπεχαιρέτισεν ἀναλόγως τοῦ χαρακτήρός του. Ὁ γέρον συμβολαιογράφος ἔλαβεν ἀπὸ τῆς θύρας τὸν φανὸν του, καὶ ἀνάψας αὐτόν, προέτεινεν εἰς τοὺς Δὲ Γρασέν νὰ τοὺς συνοδεύσῃ. Ἡ κυρία Δὲ Γρασέν δὲν εἶχε προῖδει τὸ ἔκτακτον γεγονός, ὅπερ ἔμελλε νὰ περάνῃ προῶρως τὴν ἐσπερίδα, καὶ ὁ ὑπρέτης τῆς δὲν εἶχεν ἔλθει.

— Μοῦ κάμνετε τὴν τιμὴν νὰ δεχθῆτε τὸν βραχιονά μου; εἶπεν ὁ ἀββᾶς Κρουσῶ πρὸς τὴν κυρίαν Δὲ Γρασέν.

— Εὐχαριστῶ, κύριε ἀββᾶ, ἔχω τὸν υἱόν μου, ἀπήντησεν ἐκείνη ξηρῶς.

— Ἡ συνοδία μου δὲν ἐκθέτει τὰς κυρίας, εἶπεν ὁ ἀββᾶς.

— Ἐλα τώρα, δόσε τὸν βραχιονά σου εἰς τὸν κύριον Κρουσῶ, εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ σύζυγός της.

Ὁ ἀββᾶς ἀπήγαγεν ἀρκετὰ γοργῶς τὴν ὠραίαν κυρίαν, ὥστε νὰ εὕρεθῇ βήματά τινα προηγουμένος τῆς λοιπῆς συνοδίας.

— Εἶν' εὐλόγος αὐτὸς ὁ νέος, κυρία, τῆ εἶπε, σφίγγων τὸν βραχιονά της. Γειαίς καὶ χαιρετίσματα τώρα πλέον εἰς τὴν δεσποινίδα Γρανδέ. Ἡ Εὐγενία εἶνε διὰ τὸν Παρισινόν. Ἄν ὁ ἐξάδελφος δὲν εἶν' ἐρωτευμένος μὲ καμμίαν παρισινήν, ὁ υἱός σας θὰ τὸν ἔχῃ ἀντίζηλον. . .

— Δὲν βαρύνεσθε, κύριε ἀββᾶ! Ὁ νέος αὐτὸς θὰ ἰδῇ πολὺ γρήγορα, ὅτι ἡ Εὐγενία εἶνε μία κόρη κουτῆ καὶ μαραμμένη πλέον. Τὴν παρετηρήσατε ἀπόψε; Ἦτον κίτρινη ὅταν τὸ κιδῶνι.

— Κ' ἐκάματε βεβαίως τὸν ἐξάδελφον νὰ τὸ παρατηρήσῃ.

— Ἐννοεῖται, δὲν εἶχα λόγον. . .

— Φθάνει νὰ στέκεσθε, κυρία μου, πάντοτε, πλησίον τῆς Εὐγενίας, καὶ δὲν θὰ ἔχετε ἀνάγκη νὰ κακολογῆτε εἰς τὸν νέον τὴν ἐξαδέλφην του. Θὰ κάμῃ μόνος του τὴν σύγκρισιν, καὶ. . .

— Ἐν πρώτοις μοῦ ὑπεσχέθη νὰ ἔλθῃ μετὰυριοὺν νὰ γευματίσῃ μαζί μας.

— Ὡ, ἂν ἠθέλατε, κυρία. . . εἶπεν ὁ ἀββᾶς.

— Τί θέλετε νὰ θέλω, κύριε ἀββᾶ; ἐννοεῖται νὰ μοῦ δώσετε κακὰς συμβουλὰς; Ὅταν φθάσῃ κανεὶς, ὡς ἐγώ, εἰς τὰ τριανταεννέα μὲ ὑπόληψιν ἀκηλίδωτον, δὲν ἔχει ὄρεξιν νὰ τὴν κινδυνεύσῃ, οὐδὲ διὰ βασιλείον ὀλόκληρον. Εἰς τὴν ἡλικίαν μας, ἀββᾶ, ἐννοοῦμεθα εὐκολα. . . καὶ αἱ ἰδέαι σας μοῦ φαίνονται κάπως ἀπρεπεῖς δι' ἀββᾶν.

— Ἦθελα ἀπλῶς νὰ σὰς εἰπῶ. . .

— Ἦθέλετε νὰ μοῦ συμβουλευέσθε πράγματα ἄτοπα, δὲν εἶνε ἀμφιβολία. Ἄν ὁ νέος αὐτός, ὁ ὁποῖος—συμφωνῶ—εἶνε εὐμορφος, ἐπεριποιεῖτο ἐμέ, δὲν θὰ ἐσυλλογίζετο τὴν ἐξαδέλφην του. Εἰς Παρισίους, τὸ γνωρίζω, μερικαὶ καλαὶ μητέρες θυσιάζονται πολλάκις διὰ νὰ εὐτυχίσουν καὶ νὰ πλουτίσουν τὰ τέκνα των. Ἀλλὰ ἐδῶ εἴμεθα εἰς ἐπαρχίαν, κύριε ἀββᾶ.

— Μάλιστα, κυρία μου.

— Καί, ἐπανελάθειν, οὐτ' ἐγώ οὔτε ὁ Ἀδόλφος θὰ εἶχαμεν διάθεσιν ν' ἀγοράσωμεν τοιοῦτοτρόπως καὶ ἑκατὸν ἑκατομμύρια.

— Δὲν ὠμίλησα, κυρία μου, περὶ ἑκατὸν ἑκατομμυρίων. Ὁ πειρασμός θὰ ἦτο ἴσως ἀνώτερος τῶν δυνάμεων καὶ τῶν δύο σας. Νομίζω μόνον, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ χρηστοτάτη κυρία δύναται, —ἐν πάσῃ τιμῇ, ἐννοεῖται—νὰ τολμήσῃ ἐνίοτε μικρὰς τινὰς ἐρωτοτροπίας, αἱ ὁποῖαι εἶνε πολλάκις καὶ κοινωνικὸν καθήκον, καὶ. . .

— Νομίζετε;

— Δὲν ἔχομεν καθήκον, κυρία μου, νὰ προσ-

παθώμεν νὰ ἤμεθα εὐάρεστοι πρὸς ἀλλήλους; — Μὲ συγχωρεῖτε νὰ σπογγίσω τὴν μύτην μου — Σὰς βεβαίω, κυρία μου, ἐπανελάβην, ὅτι σὰς ἐκύτταζε μὲ τὸ γυαλί του πολὺ κολακευτικώτερα παρ' ὅ, τι ἐκύτταζεν ἐμέ. Ἀλλὰ τὸν συγχωρῶ ὅτι ἐπροτίμα τὴν νεότητα ἀπὸ τὸ γῆρας. . .

— Εἶνε φανερόν, ἔλεγεν ὁ πρόεδρος διὰ τῆς χονδρῆς του φωνῆς, ὅτι ὁ κύριος Γρανδέ τῶν Παρισίων στέλλει τὸν υἱὸν τοῦ εἰς τὴν Σωμύρην μὲ σκοποὺς γάμου.

— Ἀλλὰ τότε ὁ ἐξάδελφος δὲν θὰ ἤρχετο τὸσον ἐξαφνικά, ἀπῆντα ὁ συμβολαιογράφος.

— Δὲν σημαίνει αὐτὸ τίποτε, εἶπεν ὁ κύριος Δὲ Γρασέν, ὁ γέρον εἶνε κρυφός.

— Ἡξέυρεσι, Δὲ Γρασεν; τὸν ἐκάλεσα εἰς τὸ γεῦμα αὐτὸν τὸν νέον. Πρέπει νὰ ἴπαγῃς νὰ προσκαλέσῃς τὸν κύριον καὶ τὴν κυρίαν Λαρσονιέρ, τοὺς Χωτοῦά, μὲ τὴν ὠραίαν των δεσποινίδα, ἐννοεῖται. Φθάνει μόνον νὰ ἐνδυθῇ κάπως καλὰ ἐκείνην τὴν ἡμέραν, διότι ἡ μητέρα της, ἀπὸ ζηλοτυπίαν, τὴν ἐνδύει ἐλεεινά. Ἐλπίζω, κύριοι, ὅτι θὰ μᾶς κάμετε τὴν τιμὴν νὰ ἔλθετε, προσέθηκε, σταματῶσα τὴν συνοδίαν καὶ στρεφόμενη πρὸς τοὺς δύο Κρουσά.

— Ἰδοῦ, ἐφθάσαμεν εἰς τὴν οἰκίαν σας, κυρία μου, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος.

Ἄφου ἐχαιρέτισαν τοὺς τρεῖς Δὲ Γρασέν, οἱ κρεῖττοι Κρουσά ἐπανελάμψαν οἴκαδε, ἐξετάζοντες καθ' ὁδὸν καὶ ἀναλύοντες, μεθ' ὅλης τῆς εἰδικῆς ἐπὶ τούτῳ ἐπαρχιωτικῆς μεγαλοφυΐας, τὸ μέγα τῆς ἐσπέρας γεγονός, ὅπερ μετέβαλεν οὐσιωδῶς τὴν ἀμοιβαίαν θέσιν τῶν γρασειστωῶν καὶ κρουσιστωῶν. Ἡ θαυμάσιος εὐφυΐα, ἥτις διεῖπε τὰς πράξεις τῶν μεγάλων ἐκείνων ὑπολογιστῶν, κατέδειξεν εἰς πάντας τὴν ἀνάγκην στιγμιαίας τινος συμμαχίας κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ. Δὲν εἶχον ἴσον πάντες καθῆκον νὰ ἐμποδίσωσι τὴν Εὐγενίαν ἀπὸ τοῦ ν' ἀγαπήσῃ τὸν ἐξάδελφόν της, καὶ ν' ἀποτρέψωσι τὸν Κάρολον τοῦ νὰ συλλογίζεται τὴν ἐξάδελφον του; Ἡ το ἄρα δυνατὸν νὰ ἀντιστῇ ὁ Πικρισινὸς εἰς τοὺς δολίους ὑπαινεγμούς, τὰς γλυκερὰς συκοφαντίας, τὰς πλήρεις ἐπαίνων κακολογίας καὶ τὰς ἀφελεῖς ἀρνήσεις, αἵτινες ἤθελον περιστοιχίσαι αὐτὸν πανταχόθεν, ἵνα τὸν ἀπατίσασι;

Ὅτε οἱ τέσσαρες συγγενεῖς ἀπέμειναν μόνον ἐν τῇ αἰθούσῃ, ὁ κύριος Γρανδέ εἶπεν εἰς τὸν ἀνεψιόν του:

— Εἶνε ὥρα νὰ κοιμηθῶμεν. Εἶνε ἀργά τώρα νὰ δμηλήσωμεν περὶ τῶν ὑποθέσεων, διὰ τὰς ὁποίας ἤλθες ἐδῶ. Αὐριον θὰ εὐρωμεν τὴν εὐκαιρίαν. Ἐδῶ προγευματίζομεν εἰς τὰς δεκτῶ. Τὸ μεσημέρι τρώγομεν ὀλίγον ψωμί εἰς τὸ ποδάρι μ' ἕνα δύο καρπούς, καὶ πίνομεν ἕνα ποτήρι ἀσπρονον κρασί. Ἐπειτα γευματίζομεν, ὡς οἱ παρισιοί, εἰς τὰς πέντε. Αὐτὸ εἶνε τὸ τακτικόν μας. Ἄν θέλῃς νὰ ἴδῃς τὴν πόλιν ἢ τὰ περίχωρα,

εἰς' ἐλεύθερος ἅν τὸ πουλί. Ἐμὲ θὰ μὲ συγχωρήσῃς, ἂν αἱ ὑποθέσεις μου δὲν μοῦ συγχωροῦν νὰ σὲ συνοδεύω. Θὰ τοὺς ἀκούσῃς ἐδῶ ὅλους νὰ σοῦ λέγουν, ὅτι εἶμαι πλούσιος. Ὁ κύριος Γρανδέ, ἐπάνω, ὁ κύριος Γρανδέ, κάτω. Ἄς λέγουν, . . . ἀδιαφορῶ. Αἱ φλυαρίαι των δὲν μοῦ κάμνουν ζημίαν. Ἀλλὰ γινώριζε, ὅτι δὲν ἔχω λεπτόν, καὶ ἐργάζομαι ὡς νέος ἐργάτης, τοῦ ὁποίου ὅλη ἡ περιουσία εἶνε τὰ δύο του χέρια καὶ ἕνα κακὸ βροκάνι. Θὰ ἴδῃς ἴσως γρήγορα καὶ μόνος σου τί κοστίζει ἕνα τάλληρον, ὅταν χρειάζεται νὰ τὸ ἀποκτήσῃ κανεὶς μὲ τὸν ἰδρωτὰ του. Ἐλα, Ἀννέτα, τὰ κεριά!

— Ἐλπίζω, ἀνεψιέ μου, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ, ὅτι θὰ εὖρης ὅ, τι σοῦ χρειάζεται. Ἄν λείπη τίποτε, φωνάζεις τῆς Ἀννέτας.

— Δὲν πιστεύω, ἀγαπητῆ μου θεία, διότι ἔφερα μαζί μου, ὅ, τι μοῦ χρειάζεται. Ἐπιτρέψατέ μου νὰ σὰς εὐχρηθῶ τὴν καληνύκτα, καθὼς καὶ εἰς τὴν νέαν μου ἐξάδελφον.

Ὁ Κάρολος ἔλαβεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς Ἀννέτας κηρίον ἀνημμένον, ἠγορασμένον εἰς τὴν πόλιν, ἱκανῶς κίτρινον καὶ γηραιόν, τοσοῦτῳ δὲ ὅμοιον πρὸς ἀλειμματοκίτριον, ὥστε ὁ κύριος Γρανδέ, οὐδόπως ὑποπτεῦσαν τὴν ὑπαρξίν τοιοῦτου κηρίου ἐν τῇ οἰκίᾳ, δὲν παρετήρησε τὴν σπατάλην ἐκείνην.

— Νὰ σὰς δείξω τὸν δρόμον, εἶπεν ὁ γέρον.

Ἄντι δὲ νὰ ἐξέλθῃ διὰ τῆς θύρας τῆς αἰθούσης, ἥτις ἔφερον ὑπὸ τὸν θόλον, διέβη ὁ Γρανδέ διὰ τοῦ διαδρόμου, ὅστις ἐχώριζε τὴν αἰθουσαν ἀπὸ τοῦ μαγειρείου. Αὐτόκλειστος θύρα, φέρουσα ἐν μέσῳ μεγάλην ὕψον ὠσειδῆ τὸ σχῆμα, ἔφραττε τὸν διάδρομον ἐκείνον πρὸς τὸ μέγος τῆς κλίμακος, ἀποκαλύουσα οὕτω τὴν ἐφοδὸν τοῦ ψύχους. Οὐχ ἦττον ἐσύριζε δι' αὐτῆς τὸν χειμῶνα δριμύς ὁ βορρᾶς, καὶ μ' ἕλα τὰ στυπώματα τῶν θυρῶν τῆς αἰθούσης, μόλις διετηρεῖτο ἐν αὐτῇ ἀνεκτὴ τις θερμοκρασία. Ἡ Ἀννέτα ἐμανδάλωσε τὴν ἐξώθυραν, ἔκλεισε τὴν αἰθουσαν, καὶ ἔλυσε ἐν τῷ σταύλῳ κύνα μολοσσόν, οὔτινος ἡ φωνὴ ἦτο ἀμυδρά καὶ βραγχώδης, ὡς ἂν ἔπασχε λαρυγγίτιδα. Τὸ ζῶον ἐλεῖνο, ἀγριότητος πεφνησμένης, οὐδένα ἐγινώριζεν ἄλλον πλὴν τῆς Ἀννέτας. Αἱ δύο αὐταὶ ἀγροτικαὶ ὑπάρξεις συνενοοῦντο.

Ὅτε ὁ Κάρολος εἶδε τοὺς κίτρινωπούς καὶ αἰθαλώδεις τοίχους τοῦ κλωβοῦ ἐκείνου, ἐν ᾧ ἡ σαθρὰ κλίμαξ ἔτρεμεν ὑπὸ τὸ βρῦν βῆμα τοῦ θείου του, ἡ ἀπογοήτευσίς του προέβη κορυφουμένη. Ὑπέλαβεν ἑαυτὸν ἐντὸς ὀρνιθῶνος. Ἡ θεία του καὶ ἡ ἐξάδελφον του, πρὸς ἃς ἐστράφη ἵνα ἐρωτήσῃ σιωπηρῶς τὰς μορφάς των, τοσοῦτον εἶχον συνεθίσει τὴν κλίμακα ἐκείνην, ὥστε, οὐδὲ κἂν μαντεύουσαι τὴν ἐκπληξίν του, ἐξέλαβον αὐτὴν ὡς φιλικὴν τινα ἔκφρασιν καὶ ἀνταπεκρίθησαν διὰ φιλόφρονος μειδιήματος, ὅπερ τὸν ἀπήλιπσε.

— Τί διάβολον μ' ἔστειλεν ἐδῶ ὁ πατήρ μου; διελογίσθη.

Φθὰς εἰς τὸ πρῶτον τῆς κλίμακος διάζωμα, εἶδε τρεῖς θύρας κεραμόχρους καὶ χωρὶς περιοχῆς, βυθίζομενάς ἐντὸς τοῦ κονιῶδους τοίχου καὶ ὠπλισμένας διὰ σιδηρῶν γομφωτῶν ζωσμάτων, ἐφανῶν καὶ καταληγόντων εἰς δξύ, ὡς καὶ τὰ ἐπιμήκη σιδηρὰ ἐπικλειθρα. Ἡ ἀπέναντι τῆς κλίμακος εὐρισκομένη θύρα, ἥτις ἔφερεν εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ μαγειρείου δωμάτιον, ἦτο προδήλως τετελιχισμένη. Εἰς τὸ δωμάτιον αὐτὸ εἰσῆρχετο τις διὰ τοῦ κοιτῶνος τοῦ Γρανδέ, οὕτινος ἦτο παράρτημα. Ἡ μόνη θυρίς, ὅθεν ἐφωτίζετο ἦν ὠχυρωμένη πρὸς τὴν αὐλὴν διὰ φοβερῶν σιδηρῶν κινκλίδων. Οὐδεὶς, οὐδ' αὐτὴ ἡ κυρία Γρανδέ, εἶχε τὴν ἄδειαν νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς αὐτοῦ. Ὁ γέρων ἠξίου νὰ μὲν ἴδῃ ἐκεῖ, ὡς ἀλχημιστὴς παρὰ τὴν κάμινόν του. Ἐκεῖ, βεβαίως, κρύπτη τις ἦν ἐπιδεξιῶς κατεσκευασμένη ἐκεῖ ἀπεταμιεύοντο τὰ κτηματόγραφα, ἐκεῖ ἐκρέμαντο αἱ πρὸς ζυγισμὸν τῶν λουδοβικείων πλάστιγγες, ἐκεῖ παρεσκευάζοντο διὰ νυκτὸς αἱ ἐξοφλήσεις, αἱ ἀποδείξεις παραλαβῆς, οἱ λογαριασμοὶ παντὸς εἶδους, οὕτως ὥστε οἱ μετὰ τοῦ Γρανδέ συναλασσόμενοι, βλέποντες αὐτὸν πάντοτ' ἐνήμερον, ἐφροντάζοντο βεβαίως ὅτι εἶχεν εἰς τὰς διαταγὰς του δαίμονά τινα ἢ νύμφην τῶν ἀέρων. Ἐκεῖ ἀναμφιβόλως, ὅτε ἡ Ἀννέτα βέγγουσα διέσειε τὸ πάτωμα τῆς οἰκίας, ὅτε ὁ μολοσσοὺς ἠγρύπνει κ' ἐχασμάτο ἐν τῇ αὐλῇ, ὅτε ἡ κυρία καὶ ἡ δεσποινὴς Γρανδέ ἐκοιμῶντο ὑπὸν βαθύν, ἤρχετο ὁ γέρων βυτοποιοὺς θωπεύων, περιέπων, θεραπεύων, ἐπωάζων κ' ἐναγκαλιζόμενος οὕτως εἰπεῖν, τὸν χρυσὸν του. Οἱ τοῖχοι ἦσαν παχείς καὶ τὰ παραθυρόφυλλα βωβά. Αὐτὸς μόνος εἶχε τὴν κλειδα τοῦ ἐργαστηρίου ἐκείνου, ὅπου, ὡς ἐλέγετο, ἐμελέτα σχεδιογραφήματα, ἐφ' ὧν ἐσημειοῦντο μέχρις ἐνὸς τὰ δένδρα του, κ' ἐφ' ὧν ὑπελόγιζε τὴν ἐσοδείαν του μέχρις ἀγκαλίδος καὶ καταβολάδος. Ἡ εἴσοδος εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Εὐγενίας ἦτο ἀντικρὺ τῆς τετελιχισμένης ἐκείνης θύρας. Εἶτα δέ, κατὰ τὸ ἄκρον τοῦ διαζώματος, ἦσαν τὰ δωμάτια τῶν συζύγων, οἵτινες κατεῖχον ἅπαν τὸ πρόσθιον μέρος τοῦ οἴκου. Ἡ κυρία Γρανδέ εἶχε δωμάτιον συνεχῆ πρὸς τὸ τῆς Εὐγενίας, εἰς ὃ εἰσῆρχετο τις διὰ θύρας ὑλοφοράκτου. Τὸ δωμάτιον τοῦ ἀθένητου ἐχωρίζετο ἀπὸ τοῦ τῆς συζύγου του διὰ μεσοφράγματος, διὰ παχέος δὲ τοίχου ἀπὸ τοῦ μυστηριώδους ἐκείνου διαιτήματος. Ὁ γέρων Γρανδέ ὤρισε κατάλυμα τοῦ ἀνεψιοῦ του ἐν τῷ δευτέρῳ ὀρόφῳ, δῶμα ὑψηλόν, κείμενον ἄνωθεν τοῦ κοιτῶνος του, ὥστε νὰ δύναται νὰ τὸν ἀκούῃ περιπατοῦντα.

Ὅτε ἡ Εὐγενία καὶ ἡ μήτηρ τῆς ἐφθασαν εἰς τὸ μέσον τοῦ διαζώματος, ἠσπάσθησαν ἀλλήλας, εἶτα δέ, ἀφοῦ ἀπέτειναν εἰς τὸν Κάρολον ὀλίγας λέξεις, ψυχρὰς μὲν ἐπὶ τῶν χειλέων, ἀλλὰ

θερμὰς ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς κόρης, εἰσῆλθον εἰς τοὺς κοιτῶνάς των.

— Ἰδοῦ, ἀνεψιέ μου, τὸ δωμάτιόν σου, εἶπεν ὁ Γρανδέ πρὸς τὸν Κάρολον, ἀνοίγων αὐτῷ τὴν θύραν. Ἄν χρειασθῆς νὰ ἐβγῆς, φώναξε τὴν Ἀννέταν. Ἀλλέως, προσκυνήματα! ὁ κύκλος σὲ τρώγει χωρὶς νὰ σοῦ πάρῃ ἄδειαν. Ὑπνον ἐλαφρόν. Καληνύκτα.— Ἄ, ἄ! αἱ γυναῖκες, βλέπω, σοῦ ἀναψαν καὶ φωτιά!

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπεφάνη ἡ Ἀννέτα φέρουσα πύρανον.

— Ἄλλο κακὸν πάλιν! εἶπεν ὁ κύριος Γρανδέ. Μήπως πῆρες τὸν ἀνεψιόν μου διὰ λεχῶνα; Ἐλα, πάρε τὰ κάρβουνά σου, καὶ πήγαινε!

— Μὰ, αὐθέντη, τὰ σινδόνια εἶνε ὑγρά, καὶ ὁ κύριος μοιάζει καλομαθημένος. . .

— Ἄς ἦνε . . . ἀφοῦ σοῦ μῆθε ἰς τὸ κεφάλι! εἶπεν ὁ Γρανδέ, ὠθῶν αὐτὴν ἀπὸ τῶν ὤμων. Πρόσεχε τὴν φωτιάν!

Εἶτα δὲ ὁ φιλάργυρος κατέβη γρολλίζων λόγους συγκεχυμένους.

Ὁ Κάρολος ἀπέμεινεν ἐνὸς ἐν μέσῳ τῶν ὀδοιπορικῶν τοῦ κιβωτίων. Περιεῖθε τὸ ὑπαρόφιόν του δῶμα, οὕτινος οἱ τοῖχοι ἦσαν ἐστρωμένοι διὰ τοῦ κιτρίνου ἐκείνου διανθοῦς χαρτίου, ὅπερ κοσμεῖ συνήθως τὰ μικρὰ καπηλεία! ἠτένισε τὸ βλέμμα ἐπὶ τὴν ἐκ σκληροῦ ῥαβδωτοῦ τιτανολίθου ἐστίαν, ἧς ἡ θέα μόνη προὔξενει φρικίασιν ἐθεώρησε τὰς ἐκ κιτρίνου ξύλου καλαμοπλέκτους καθέδρας, ὧν ἐκάστη ἐφαίνετο ἔχουσα πλείονας τῶν τεσσάρων γωνιῶν, καὶ τὸ ἀνοικτὸν κλινομαρίον, ὅπερ ἠδύνατο νὰ χωρέσῃ ἓνα στρατιώτην ὀλόκληρον, καὶ τὸν ἰσχνὸν τάπητα, ὅστις ἐκ παρυφῶν ἐριούχου ἀποτελούμενος, ἠπλοῦτο ἐνώπιον κλίνης, ἧς ἔτρομον αἱ σκληροκόθρωτοι αὐλαῖαι, ὡς εἰ ἔμελλον νὰ καταπέσωσι. Προσιδῶν δὲ σοβαρῶς τὴν Ἀννέταν τῇ εἶπε:

— Δὲν μοῦ λέγεις, κόρη μου, εἶμαι εἰς τοῦ κυρίου Γρανδέ, τοῦ πρώην δημάρχου τῆς Σωμῆρης, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Γρανδέ τῶν Παρισίων;

— Βέβαια! Τί καλὸς αὐθέντης καὶ γλυκός, . . . ἐξαίρετος αὐθέντης! Θέλετε νὰ σὰς βοηθήσω νὰ βγάλετε τὰ πράγματά σας;

— Μὰ τὴν ἀλήθειαν δὲν θὰ κάμῃς ἄσχημα, παλληκαρᾶ μου! Σὺ χωρὶς ἄλλο θὰ ὑπηρετήσῃς εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν ναυτικόν.

— Ὡ, ὦ, ὦ! ἀνέκραξεν ἡ Ἀννέτα. Τί πρᾶγμα εἶνε αὐτὸ τὸ ναυτικόν; Εἶνε τοῦ ἄλμυροῦ νεροῦ;

— Ἐλα, βγάλε μου τὴν ρόμπα μου ἀπ' αὐτὸν τὸν σάκκον. Νὰ τὸ κλειδί.

Ἡ Ἀννέτα, κατάπληκτος ἐκ θαυμασμοῦ, ἐξήγαγε κοιτανίτην ἐκ πρασίνης μετὰξῆς χρυσοῦφῃ καὶ διανθῇ.

— Θὰ τὸ φορέσετε αὐτὸ διὰ νὰ πλαγιάσετε; ἠρώτησε.

— Ναι.

— Παναγία μου! τί ὠραῖο στρωσίδι θὰ ἔλα-
με διὰ τὴν ἁγίαν τράπεζαν τῆς ἐκκλησίας μας.
Δὲν τὸ δίδετε, καλέ μου ἀφεντάκη, εἰς τὴν ἐκ-
κλησίαν, νὰ σώσετε καὶ τὴν ψυχὴν σας; ἔτσι κο-
λάζεσθε! Ἄχ, τί εὐμορφος ποῦ εἴσθε μ' αὐτό.
Νὰ φωνάξω τὴν μικρὰν μου κυρὰν νὰ σὰς ἰδῇ.

— Ἐλα, Ἀνέτα, σιώπαινε. Ἄφησέ με νὰ
κοιμηθῶ, καὶ αὔριον συγυρίζω τὰ πράγματά μου.
Ἄν σ' ἀρέσῃ τόσον ἡ βόμπα μου, εἶμαι καλὸς
χριστιανός, καὶ σοῦ τὴν χαρίζω ὅταν θὰ φύγω,
νὰ σώσης τὴν ψυχὴν σου.

Ἡ Ἀνέτα ἔμεινεν ὡς στήλη ἀλόος, θεωροῦσα
τὸν Κάρολον, καὶ μὴ δυναμένη νὰ πιστεύσῃ εἰς
τοὺς λόγους του.

— Νὰ μοῦ τὸ χαρίστετε, ἔμένα; αὐτὸ τὸ ὠ-
ραῖο πρᾶγμα; εἶπε τέλος ἀναχωροῦσα. Αὐτὸς ὁ
αὐθέντης δνειρεύεται ἔξυπνος. Καλὴν νύκτα σας.

— Καλὴν νύκτα, Ἀνέτα.

— Τί ἤλθα νὰ κάμω ἐδῶ; διελογίσθη ὁ Κά-
ρολος ἀποκοιμώμενος. Ὁ πατήρ μου δὲν εἶνε ἀ-
νόητος, καὶ τὸ ταξειδίον μου θὰ ἔχει ἕνα σκοπόν.
Ἄδιάφορον! Εἰς αὔριον τὰ σπουδαῖα, ὅπως ἔλ-
γε, δὲν ἤξεύρω, βέβαια, ποῖος Ἕλλην χονδροκέ-
φαλος.

— Παναγία μου! τί εὐμορφος εἶνε ὁ ἐξάδελ-
φός μου! διελογίσθη ἡ Εὐγενία, διακόπτουσα τὴν
προσευχὴν τῆς, ἣν οὐδὲ κἂν ἐπέρανε τὴν ἐσπέραν
ἐκείνην.

Ἡ κυρία Γρανδὲ οὐδὲν διελογίσθη κατακλινο-
μένη. Ἦκουε διὰ τῆς θύρας τοῦ μεσοτοίχου τὸν
φιλάργυρον περιπατοῦντα ἄνω καὶ κάτω ἐν τῷ
κοιτῶνί του. Ὡς πάσαι αἱ δειλαὶ γυναῖκες, εἶχε
σπουδάσει καλῶς τὸν χαρακτήρα τοῦ κυρίου τῆς.
Ὅπως δὲ ὁ λάρος προδίδει τὴν καταιγίδα, εἶ-
χεν ἐκ μικρῶν τιμῶν καὶ ἀδιωράτων σημείων μαν-
τεύσει τὴν κλυδωνίζουσαν τὸν Γρανδὲ ἐσωτερικὴν
τρικυμίαν, καὶ, ὡς μόνη τῆς ἔλεγεν ἐν ὁμοίαις
περιστάσεσιν, ἔκαμνε τὴν νεκράν.

Ὁ δὲ Γρανδὲ ἐθεώρει τὴν πρὸς τὸ ἄδυτον δω-
μάτιόν του ἄγουσαν θύραν, ἣν εἶχεν ἐνδύσει ἐ-
σωτερικῶς διὰ σιδηρῶν ἐλασμάτων, κ' ἔλεγε καθ' ἑ-
αυτὸν:

— Τί ἀλλόκοτος ἰδέα τοῦ ἤλθε τοῦ ἀδελφοῦ
μου νὰ μοῦ κληροδοτήσῃ τὸν υἱόν του; Ὁραία
κληρονομία! Οὐδὲ εἴκοσι τάλληρα δὲν ἔχω νὰ
τοῦ δώσω. Καὶ τί εἶνε εἴκοσι τάλληρα δι' αὐτὸν
τὸν μωσχανάθρεπτον, ὅστις ἐκύτταζε μὲ τὸ γυαλί
τὸ βαρόμετρόν μου, ὡς νὰ ἤθελε νὰ τοῦ βάλῃ
φωτιάιν.

Ἀναλογιζόμενος τὰς συνεπειὰς τῆς διαθήκης
ἐκείνης, τῆς ἐν ὀδύναϊς τεχθείσης, ὁ Γρανδὲ ἦτο
ἴσως πολὺ μᾶλλον τεταραγμένος ἢ ὁ ἀδελφός του,
καθ' ἣν ὥραν τὴν ἔγραφε.

— Θὰ λάβω ἐκεῖνο τὸ χρυσὸν φόρεμα! διε-
λογίζετο ἡ Ἀνέτα, καὶ ἀπεκοιμήθη ἐνδεδυμένη
τὸ ὠραῖον τῆς ἁγίας τραπέζης ἐπικάλυμμα, δ-
νειρευομένη ἄνθη καὶ τάπητας καὶ χρυσοῦφῃ ὑ-

φάσματα, πρῶτον τότε ἐπὶ ζωῆς τῆς, ὡς ἡ Εὐ-
γενία πρῶτον τότε ὠνειρεύετο ἔρωτα.

[Ἐπεται συνέχεια].

Σύντομος ἐξηγήσεις

ΤΗΣ ΔΑΡΒΙΝΕΙΟΥ ΘΕΩΡΙΑΣ

Γεγονὸς γνωστὸν, ἀφ' οὗ χρόνου ἤρξατο ὁ ἄν-
θρωπος νὰ παρατηρῇ τὰ περὶ αὐτὸν, εἶνε ὅτι τὰ
ἀνόργανα ὄντα, ἦτοι τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα, γεν-
νῶσιν ἀπογόνους ὁμοίους πρὸς τοὺς γονεῖς. Τὸ
ἐξαγόμενον τοῦτο τῆς πείρας ἔφερε βραδύτερον
εἰς τὴν σύγκρισιν τῶν ὁμοίων τούτων ζῶων ἢ
φυτῶν, καὶ τῶν ταῦτα γεννησάντων γονέων, πρὸς
ἕτερα ὄντα ἔχοντα ἄλλους ἀνομοίους χαρακτήρας.
Τὸ ἄθροισμα τῶν ὁμοίων, ἦτοι τῶν ὁμοίους χαρα-
κτῆρας ἐχόντων καὶ ἀπὸ κοινῶν γονέων καταγο-
μένων ζῶων καὶ φυτῶν ἐκλήθη ἐν γένει εἶδος καὶ
ἐθεωρήθη ὡς αὐτοτελές, μὴ ἔχον οὐδὲ ὅπως σχέ-
σιν μετὰ τῶν ἄλλων, τῶν διαφόρους χαρακτῆρας
ἐχόντων ζῶων καὶ φυτῶν.

Εἰς τὴν ἔνοιαν ταύτην τοῦ εἶδους, καθ' ἣν
πολλὰς ὁμοίας μορφὰς φυτῶν ἢ ζῶων συνῆπτεν ἡ
αὐτὴ κοινὴ καταγωγὴ, συμπεριελήφθη εἴτα καὶ
ἀφ' ἑαυτῆς νοουμένη καὶ ἡ ἐπ' ἄπειρον γονιμότης
ὄλων τῶν ἀτόμων εἶδους τινὸς καὶ ἡ ὁμοιότης
αὐτῶν. Ὡστε ὅπως ὁμάς τις ζῶων ἢ φυτῶν ἀνή-
κῃ εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος, ἔδει πάντα τὰ ἄτομα αὐτῆς
νὰ κατὰγονται ἀπὸ τῶν αὐτῶν γονέων, νὰ ὦσι
γόνιμα, καὶ νὰ ὁμοιάζωσι καὶ πρὸς ἄλληλα.

Ἀφ' ἧς ὅμως οἱ ζωολόγοι καὶ οἱ βοτανικοὶ ἤρ-
ξαντο νὰ σπουδάζωσιν ἐντελέστερον τὰ φυτὰ καὶ
τὰ ζῶα καὶ συλλέγωσιν αὐτὰ, καὶ ἀποθέτωσιν ἐν
μουσεῖοις καὶ συλλογαῖς, ἔθετον ὡς βᾶσιν τὴν
γενικῶς διαδεδομένην ἰδέαν ταύτην τοῦ εἶδους
καὶ ἐφήρμοζον τὰ τρία κριτήρια, τουτέστι τῆς
ἀπὸ τῶν αὐτῶν γονέων καταγωγῆς, τῆς γονιμό-
τητος καὶ τῆς ὁμοιότητος, καὶ εἰς τὰ ἄγρια ζῶα
καὶ εἰς τὰ αὐτοφυῆ φυτὰ. Ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶ-
τον τῶν κριτηρίων τούτων δὲν ἦτο εὐχρηστον,
ὁσάκις ἔφερον οἴκαδε νεκρὰ τὰ συνειλεγμένα ἄ-
γνωστα φυτὰ ἢ ζῶα, ἢ ἐθεώρουν αὐτὰ τεταρι-
χευμένα, διότι ἠγνόουν τίνες οἱ γονεῖς αὐτῶν.
Ἀχρηστον ἐπίσης ἦτο καὶ τὸ δευτέρον κριτήριον,
ἢ γονιμότης τῶν ζῶων ἢ τῶν φυτῶν. Πρὸς ὀρι-
σμὸν λοιπὸν τοῦ εἶδους ὄντος τινὸς ἔμεινε τὸ τρί-
τον κριτήριον ἐν χρήσει, ἢ ὁμοιότης τοῦ σώμα-
τος αὐτοῦ πρὸς ἄλλα παραπλήσια. Οὕτως ἀπὸ
τῆς οὕτω καλουμένης φυσιολογικῆς καὶ γενεαλο-
γικῆς ἐννοίας τοῦ εἶδους ἀπέμεινεν μόνον ἡ μορ-
φολογικὴ, καθ' ἣν δὴλ. ἀπὸ τῆς ὁμοιότητος τῆς
μορφῆς συνεπέρινον λίαν ὀρθῶς καὶ τὴν ἀπὸ κοι-
νῶν γονέων καταγωγὴν, ἣν ἄλλως ἠδυνάτουσαν νὰ
ἐξηγήσωσιν.

Ἄλλ' ἡ ὁμοιότης αὕτη τῶν μορφῶν εἶδους τι-
νὸς ζωϊκοῦ ἢ φυτικῶν ἐφάνη δύσχρηστος ἐν τῇ
πράξει, διότι καὶ οἱ ζωολόγοι καὶ οἱ βοτανικοὶ